

ДУЛБА Є. В.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри конституційного
права і галузевих дисциплін
(Національний університет водного
господарства та природокористування)

ЦЕВУХ А. І.,

студент V курсу
(Навчально-науковий інститут права
Національного університету водного
господарства та природокористування)

УДК 347.99-028.27

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.3.1.24>

ЕЛЕКТРОННЕ СУДОЧИНСТВО В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН, ВИКЛИКИ ТА УРОКИ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

У статті розкрито сучасний стан впровадження електронного судочинства в Україні та здійснено аналіз зарубіжного досвіду застосування інформаційно-комунікаційних технологій у сфері правосуддя.

Зазначено, що процес впровадження електронного судочинства в Україні, що триває з 2015 року, залишається незавершеним і характеризується повільним, фрагментарним розвитком, супроводжується численними викликами нормативного, організаційного та технічного характеру.

Досліджено досвід функціонування електронних судових систем у Сінгапурі, Естонії, Литві, Іспанії, Бразилії, Нідерландах, Німеччині та Італії. Акцентовано увагу на тому, що сьогодні не існує єдиного підходу до цифровізації судочинства, кожна країна формує власну модель впровадження електронного судочинства, орієнтуючись на специфіку правової системи, рівень інституційного розвитку, наявну цифрову інфраструктуру, потреби користувачів, а також соціально-економічні та політичні умови. Такий варіативний підхід зумовлює багатоманітність організаційних рішень, технологічних інструментів і нормативно-правового забезпечення, які впроваджуються в рамках цифрової трансформації судової влади у різних юрисдикціях.

Зроблено висновок, що сьогодні для України є важливим впровадження електронної судової системи на підставі цілісної стратегії, інтеграції всіх етапів процесу, державно-приватного партнерства та активної підтримки юридичної спільноти (досвід Сінгапуру та Бразилії), уніфікація цифрових систем, прозорість і централізоване управління справами (досвід Сінгапуру, Естонії, Литви), врахування ймовірних технологічних, правових чи фінансових ризиків (досвід Іспанії, Німеччини, Італії, Нідерландів). Впровадження електронного судочинства має стати частиною не технологічної інновації, а складовою цілісної судової реформи. Такий підхід передбачає необхідність забезпечити правову визначеність процедур, стабільність і надійність технічної інфраструктури, а також дотримання високих стандартів етики, прозорості та цифрової безпеки. Лише за умов комплексної модернізації, що об'єднає технологічні рішення з нормативною та організаційною спроможністю, електронне правосуддя зможе стати

ефективним механізмом підвищення довіри до судової системи та реалізації принципу верховенства права в Україні.

Ключові слова: *електронне судочинство, електронний суд, Єдина судова інформаційно телекомунікаційна система, судова влада, правосуддя.*

Duliba Ye. V., Tsevukh A. I. Electronic justice in Ukraine: current state, challenges and lessons from foreign experience

The article reveals the current state of the implementation of electronic justice in Ukraine and analyzes foreign experience in the application of information and communication technologies in the field of justice.

It is noted that the process of implementing electronic justice in Ukraine, which has been ongoing since 2015, remains incomplete and is characterized by slow, fragmented development, accompanied by numerous challenges of a regulatory, organizational and technical nature.

The experience of operating electronic judicial systems in Singapore, Estonia, Lithuania, Spain, Brazil, the Netherlands, Germany and Italy is studied. It is emphasized that today there is no single approach to the digitalization of justice, each country forms its own model of implementing e-justice, focusing on the specifics of the legal system, the level of institutional development, the existing digital infrastructure, the needs of users, as well as socio-economic and political conditions. Such a variable approach determines the diversity of organizational solutions, technological tools and regulatory and legal support, which are implemented within the framework of the digital transformation of the judiciary in different jurisdictions.

It is concluded that today it is important for Ukraine to implement an e-court system based on a holistic strategy, integration of all stages of the process, public-private partnership and active support of the legal community (the experience of Singapore and Brazil), unification of digital systems, transparency and centralized case management (the experience of Singapore, Estonia, Lithuania), taking into account possible technological, legal or financial risks (the experience of Spain, Germany, Italy, the Netherlands). The implementation of e-justice should not be part of a technological innovation, but a component of a holistic judicial reform. This approach implies the need to ensure legal certainty of procedures, stability and reliability of technical infrastructure, as well as compliance with high standards of ethics, transparency and digital security. Only under the conditions of comprehensive modernization, which will combine technological solutions with regulatory and organizational capacity, e-justice can become an effective mechanism for increasing trust in the judicial system and implementing the rule of law in Ukraine.

Keywords: *e-justice, e-court, Unified Judicial Information and Telecommunications System, judiciary, justice.*

Постановка проблеми. Запорукою сталого розвитку суспільства і держави, гарантією додержання прав і свобод людини та громадянина, прав та законних інтересів юридичних осіб, інтересів держави є незалежне та неупереджене правосуддя [1]. На жаль, недосконалість в організації діяльності органів судової влади, недоброчесність окремих суддів, неналежне виконання судових рішень, неефективність механізмів судового контролю за виконанням судових рішень, перешкоди в доступі до правосуддя, надмірна тривалість розгляду справ у судах, зарегульованість судового процесу призвела до критично низької довіри українців до суду та судової системи загалом. Згідно з результатами досліджень, здійснених соціологічною службою Центру Разумкова упродовж 2021–2025 років, рівень суспільної недовіри до судів та судової системи України залишається стабільно високим і становить у межах 72–75%, що вказує на наявність глибоких структурних проблем у функціонуванні

національної системи правосуддя [2-6]. Така ситуація свідчить про необхідність пошуку шляхів підвищення довіри громадянського суспільства до судової влади. В цьому контексті впровадження цифрових технологій у здійснення правосуддя та розвиток електронного судочинства з урахуванням досвіду розвинених країн світу набуває неабиякої актуальності.

Сьогодні проблематика електронного судочинства є однією з найбільш досліджуваних тем серед науковців. У наукових розвідках вчені досліджують різні аспекти цифровізації правосуддя: від особливостей впровадження та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (Л. Сердюк [7], В. Теремецький і Є. Дуліба [8]) до розгляду її переваг та недоліків загалом, а також аналізу окремих питань, пов'язаних із технічною реалізацією підсистем, забезпеченням інформаційної безпеки, уніфікацією процесуальних документів в електронній формі, процедурою електронної ідентифікації учасників судового процесу, проблемами цифрової нерівності тощо (Ю. Георгієвський [9]; О. Кузьменко і Г. Скляренко [10]; Є. Дуліба і О. Зражевський [11]). Поряд з цим дослідження зарубіжного досвіду провадження електронного судочинства наразі залишається поодинокими та фрагментарними, що і зумовлює актуальність проведення цього дослідження.

Метою статті є розкрити сучасний стан впровадження електронного судочинства в Україні та здійснити аналіз зарубіжного досвіду застосування інформаційно-комунікаційних технологій у сфері правосуддя з метою формування обґрунтованих пропозицій щодо подальшого вдосконалення національної моделі електронного судочинства.

Викладення основного матеріалу. У сучасному світі технології мають широкий вплив на всі сфери життя суспільства, в тому числі і на правосуддя. Електронне судочинство змінює системи правосуддя, сприяє верховенству права та захисту прав людини, підвищує зручність користування державними послугами.

На нашу думку, сьогодні електронне судочинство є тим інструментом, що може істотно модернізувати судову систему в Україні та поновити довіру українців до правосуддя. Саме тому, в межах цієї наукової розвідки, ми зосередили увагу на двох аспектах: по-перше, на аналізі сучасного стану розвитку електронного судочинства в Україні; по-друге, на вивченні досвіду країн світу у впровадженні цифрових рішень у сфері правосуддя.

Варто почати з того, що запровадження електронного судочинства в Україні розпочалося із створенням Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (далі ЄСІТС). Так, зокрема, внесенням змін до Закону України «Про судоустрій та статус суддів» та Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства (2017 рік) в чинному законодавстві передбачено функціонування ЄСІТС, що передбачала автоматизацію ділових процесів, включаючи процеси документообігу, розгляду судових справ, складання оперативної та аналітичної звітності, надання інформаційної допомоги суддям, а також процесів, які забезпечують фінансові, майнові, організаційні, кадрові та інформаційно-телекомунікаційні потреби органів судової влади [12].

На жаль, електронне судочинство в Україні розвивається повільними темпами, що вказує на те, що розробка та впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій виявляється більш складним процесом, ніж очікувалося. Так, зокрема, процес створення та впровадження ЄСІТС в Україні розтягнувся на тривалий період і супроводжувався численними викликами. Лише у 2019 році було офіційно затверджено Концепцію побудови ЄСІТС [13], у 2020 році План заходів із забезпечення створення та функціонування ЄСІТС [14]. Незважаючи на те, що дослідну експлуатацію та тестування підсистем «Електронний суд» та «Електронний кабінет» у всіх місцевих, апеляційних судах України (окрім Київського апеляційного суду), а також у Касаційному адміністративному суді в складі Верховного Суду та у Касаційному господарському суді у складі Верховного Суду було запроваджено лише у 2020 році, саме Положення про порядок функціонування окремих підсистем ЄСІТС було затверджено лише у 2021 році [15].

Попри затвердження низки стратегічних документів і започаткування розбудови ЄСІТС, на сьогодні з 13 передбачених функціональних модулів (підсистем) повноцінно

функціонують лише підсистеми «Електронний кабінет», «Електронний суд», та підсистема відеоконференцв'язку. Однак навіть впровадження цих трьох підсистем призвело до виникнення як значної кількості технічних збоїв (неможливості авторизуватися в електронному кабінеті, подати та прийняти документи, взяти участь у судових засіданнях у режимі відеоконференції, не відображення провадження в електронному кабінеті), так і питань щодо способів звернення до суду та особливостей такого звернення, особливостей оформлення електронного доручення та ордеру на підтвердження повноважень представника, подання процесуальних документів тощо [11].

На думку В. Теремецького і Є. Дуліби, основними проблемами побудови та впровадження ЄСІТС є одночасність і масштабність інформатизації та автоматизації всіх процесів, що здійснюються в судовій системі, відсутність стратегічного планування, координації діяльності та здійснення контролю за побудовою та впровадженням підсистем ЄСІТС, неспроможність ДСА України здійснювати свої повноваження щодо впровадження ЄСІТС та нести відповідальність за ці процеси; неготовність судів до переходу на електронне правосуддя, розрив у знаннях між командою розробників та користувачами системи, орієнтування виключно на фахівців в галузі права [8, с. 137]. До того ж, сьогодні ЄСІТС є частково застарілою і вже не повною мірою відповідає сучасним потребам своїх користувачів: кілька її модулів мають слабку взаємодію між собою та стикаються з проблемами оновлення, оскільки були розроблені у різний час і різними підрядниками [17].

Таким чином, процес впровадження електронного судочинства в Україні, що триває з 2015 року, залишається незавершеним і характеризується повільним, фрагментарним розвитком, супроводжується численними викликами нормативного, організаційного та технічного характеру, та потребує подальшого всебічного удосконалення для забезпечення його ефективного функціонування.

Окресливши сучасний стан розвитку електронного судочинства в Україні, доцільно звернутися до зарубіжного досвіду впровадження цифрових рішень у сфері правосуддя. Такий аналіз дозволяє не лише оцінити ефективність уже реалізованих підходів, а й окреслити потенційні напрямки подальшого вдосконалення української моделі електронного правосуддя.

Загальновідомо, що системи електронного правосуддя будуються шляхом зв'язування та зміни різнорідних компонентів, як технологічного, так і організаційного чи нормативного характеру.

Сьогодні у світі не існує єдиного підходу до цифровізації судочинства. Кожна розвинена країна світу та країна, що розвивається, формує власну модель впровадження електронного судочинства, орієнтуючись на специфіку правової системи, рівень інституційного розвитку, наявну цифрову інфраструктуру, потреби користувачів правосуддя, а також соціально-економічні та політичні умови. Такий варіативний підхід зумовлює багатоманітність організаційних рішень, технологічних інструментів і нормативно-правового забезпечення, які впроваджуються в рамках цифрової трансформації судової влади у різних юрисдикціях.

В цілому, протягом останніх двадцяти років системи юстиції намагалися запровадити платформи електронного правосуддя, які б дозволили цифрову обробку судових процедур, підвищили ефективність і результативність, а також послідовність і прозорість розгляду справ. Сьогодні серед лідерів впровадження електронного правосуддя можна виділити Сінгапур, Естонію та Литву, які продемонстрували не лише технічну спроможність, а й системний підхід до впровадження електронного судочинства.

Ефективна реалізація електронного правосуддя в Сінгапурі стала результатом не лише впровадження новітніх цифрових технологій, але й комплексного, стратегічно виваженого підходу до модернізації всієї судової інфраструктури. Важливу роль у цьому процесі відіграло державно-приватне партнерство, а також активна участь юридичної спільноти, що, в цілому, забезпечило сталість і послідовність цифрових перетворень у сфері правосуддя.

Процес цифровізації судочинства в Сінгапурі розпочато ще у 1997 році із запровадженням пілотного проєкту Electronic Filing System, який передбачав електронне подання

судових документів у цивільних справах. Після трирічного тестування ця система була офіційно впроваджена у березні 2000 року і замінена на більш надійну загальнонаціональну систему модернізації судочинства Інтегровану систему електронного судочинства (eLitigation) у 2013 році [18].

Сьогодні eLitigation є однією з найрозвиненіших електронних систем у світі, що забезпечує повністю цифровізоване управління судовими процесами в цивільних, сімейних та кримінальних справах. eLitigation забезпечує безпечний електронний доступ до судових документів через веб-інтерфейс, дозволяє заповнювати документи онлайн та зберігати їх для подання пізніше, замінює PDF-файли динамічними електронними судовими формами, надає уповноваженим сторонам повний доступ до всіх документів, пов'язаних зі справою, поки справа залишається активною, забезпечує управління матеріалами справи за допомогою нагадувань електронною поштою та SMS, а також пропонує модуль календаря та управління слуханнями для планування дат слухань [18].

eLitigation побудована за принципом «єдине вікно», де користувачі мають централізований доступ до всіх матеріалів справи, судових календарів, сповіщень і рішень. Однією з особливостей цієї системи є її наскрізна інтеграція, яка охоплює всі етапи судового процесу: від подання документів до винесення рішення, що дозволяє учасникам процесу взаємодіяти із судами повністю дистанційно. Ця система інтегрована з державними реєстрами та сервісом eService для електронного вручення документів.

За допомогою системи eLitigation користувачі можуть отримувати електронні дозволи для реєстрації доступу до слухань у Високому суді, що функціонує у складі Верховного суду Сінгапуру як у форматі фізичної присутності, так і через віртуальне підключення за допомогою відеоконференцій. Ці дозволи виконують функцію електронних «квитків», що дають змогу суду ефективно контролювати кількість присутніх у залі, уникати переповнення, забезпечувати порядок та безперервність розгляду справ, а також підвищувати прозорість судового процесу. Завдяки цьому громадськість, журналісти та інші зацікавлені особи можуть заздалегідь зареєструватися для участі або спостереження за засіданням [18].

Особливістю системи є те, що вона постійно модернізується. До того ж сьогодні розроблено мобільний додаток, що перебуває у стадії відкритого бета-тестування, який дозволяє користуватися системою eLitigation. Зареєстровані користувачі у зручному форматі можуть отримувати доступ до інформації про свої справи, судовий календар, списки запланованих слухань, місце їх проведення, а також отримувати судові сповіщення й електронні дозволи на слухання у Високому суді. Додаток планують розширити новими функціями, зокрема, можливістю приєднуватися до віртуальних слухань безпосередньо через додаток, що значно підвищить мобільність та доступність електронного правосуддя для користувачів [19].

Естонська оцифрована судова система складається з трьох компонентів: E-toimik (центральна інформаційна система), KIS (судова інформаційна система), публічний портал для громадян та сторін.

E-toimik це центральна інформаційна система, яка функціонує в Естонії з 01 січня 2009 року. Ця система забезпечує обмін даними між різними системами, зокрема: судовою інформаційною системою, інформаційними системами поліції, пенітенціарної служби, прокуратури.

Основною метою створення E-toimik було: 1) забезпечення огляду кримінальних справ, які перебувають у провадженні органів слідства, прокуратури та судів, а також кримінальних справ, які не порушені; 2) забезпечення огляду справ про проступки, які перебувають у позасудовому провадженні та суді, а також не розпочатих проваджень про проступки; 3) фіксування відомостей про вчинені дії під час провадження у кримінальних справах і про проступки; 4) забезпечення організації роботи посадових осіб, що ведуть провадження; 5) забезпечення збір статистичних даних, необхідних для прийняття рішень; 6) забезпечення електронного документообігу між установами [20].

Запровадження E-toimik забезпечило низку переваг: органи державної влади отримали можливість вносити одну й ту саму інформацію лише один раз, та використовувати

єдині, актуальні та достовірні дані; оперативно та безпечно обмінюватися інформацією без використання паперових носіїв, ефективно координувати та коригувати дії всіх учасників процесу, зберігаючи при цьому звичне робоче середовище для всіх користувачів; відслідковувати кожне використання даних, що сприяє виявленню випадків їх неправомірного використання, а також забезпечувати надійний доступ до узагальненої статистики з єдиного джерела, що охоплює всі органи державної влади, що пов'язані з конкретною справою.

Використання системи E-toimik суттєво сприяло підвищенню прозорості правосуддя в Естонії, забезпечило оптимізацію робочих процесів в органах державної влади, зокрема, в поліції та судах, і покращило міжвідомчу взаємодію. Завдяки однаковому електронному доступу до справи для всіх сторін, система зміцнила принцип рівності у судовому процесі [20].

Сьогодні особа, використовуючи E-toimik, може в електронному вигляді брати участь у цивільному, адміністративному, кримінальному судочинстві, а також у провадженнях у справах про правопорушення, контролювати строки та хід пов'язаних з ними проваджень. Через цю систему можна подати заяви та документи до суду, поліції та прокуратури, подати заяви до судового виконавця про відкриття виконавчого провадження. E-toimik також дозволяє дізнаватися про розпочаті процедури, переглядати надіслані документи та використовувати цифровий файл для обробки документів [20].

Литва продемонструвала ефективне впровадження електронного документообігу та забезпечила онлайн-доступ до судових рішень на всіх рівнях судової системи, тим самим сприяючи підвищенню прозорості судових процесів та підвищенню відкритості для громадськості. Інформаційна система литовських судів, LITEKO, є базою даних для судової інформації по всіх справах. Деякі функції LITEKO включають електронний/автоматичний випадковий розподіл справ, електронні послуги, зберігання аудіозаписів судових засідань, ведення та зберігання електронної інформації та документів для кожного випадку в централізованій базі даних, оприлюднення інформації про діяльність судів, автоматичне формування статистичних звітів про діяльність суддів та судів, пошук документів та інших даних для судового процесу в LITEKO, інших реєстрах, базах даних. Ця система інтегрована з більш ніж 25 реєстрами або інформаційними системами. Електронна файлова система має функціональні можливості для судового посередництва для безпечної, оперативної та зручної комунікації між судовими медіаторами та сторонами процедури [21].

Міністерство юстиції Іспанії створило централізований репозитарій процедур на порталі електронного правосуддя під назвою Електронний судовий офіс (Sede Judicial Electrónica). Цей портал пропонує список і пояснення доступних процедур в системі правосуддя і служить основним інтерфейсом, за допомогою якого громадяни, юридичні особи та фахівці в галузі права можуть отримати доступ до судових послуг онлайн. Ця платформа є фундаментальним компонентом інфраструктури цифрового правосуддя Іспанії та відображає більш широкі цілі підвищення прозорості, процедурної ефективності та доступності громадськості до судових процесів. Електронний судовий офіс (The Sede Judicial Electrónica) пропонує ряд основних функцій, включаючи електронну подачу юридичних документів та заяв до судових органів, отримання цифрових повідомлень та повісток щодо судових засідань, можливість моніторингу стану судочинства та доступу до матеріалів справи в цифровому форматі; управління судовими депозитними та кредитними рахунками; подання скарг та пропозицій щодо здійснення правосуддя; та забезпечення трансляції судових засідань у режимі реального часу.

Ця платформа працює в тісній координації з іншими спеціалізованими цифровими системами, такими як LexNET, захищений канал зв'язку для обміну процесуальною документацією між судами та фахівцями з галузі права; Minerva-NOJ, система управління судовими справами, що сприяє цифровій обробці та адмініструванню судових процесів; і Carpetas Justicia, персоналізований цифровий інтерфейс, який дозволяє громадянам, фахівцям в галузі права і юридичним особам отримати доступ до широкого спектру судових послуг через централізовану платформу. Разом ці системи являють собою децентралізовану, але

функціонально інтегровану модель електронного правосуддя, підкріплену прихильністю Іспанії просувати технологічні інновації в рамках своїх правових і судових інститутів [22].

Цікавий досвід впровадження електронного судочинства є досвід Бразилії. Постановою Голови Національної ради юстиції від 18.12.2013 року № 185 впроваджено систему електронного судового процесу (Processo Judicial Eletrônico (PJe), що є основою системою електронного правосуддя в державі [23]. Ця система була розроблена Національною радою правосуддя у партнерстві із судами та за участі Бразильської асоціації адвокатів. Впродовж років ця система постійно удосконалювалася, запроваджувалося значне технологічне оновлення з переглядом та переосмисленням архітектурної моделі, змінювався технологічний дизайн з впровадженням найсучасніших стандартів у розробці програмного забезпечення [24]. Електронна судова система в Бразилії значно трансформувала судочинство, забезпечивши цифрову обробку понад 97% справ щорічно та зменшивши витрати [25].

Не можна оминати й окремі проблемні аспекти, які виникають під час впровадження електронного судочинства в різних країнах світу. Наприклад, незважаючи на те, що впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в судовому процесі у Нідерландах розпочато у кінці 1990-х років, в 2008 році зроблені перші кроки створення правової бази в Цивільному процесуальному кодексі для цифрової комунікації з судами, а у 2012 році розпочато впровадження програми «Якість та інновації судової системи влади» та запровадження електронної системи (Kwaliteit en Innovatie rechtspraak, KEI) для модернізації та цифровізації судочинства, впровадження електронного судочинства в цій державі зіткнулося з численними технічними, фінансовими та організаційними проблемами. Так, зокрема, інтеграція нових ІТ-систем виявилася складною, що призвело до затримання та перевищення бюджету. Як наслідок цього, витрати на програму перевищили початкові оцінки, що призвело до припинення фінансування програми Міністерством юстиції. Вже у 2018 році функціонування частини компонентів електронної системи судочинства призупинено або скасовано та розпочато процес «перезавантаження» системи та пошуку більш гнучкого підходу до цифровізації судової системи. Розроблений новий Базовий план цифровізації цивільного та адміністративного судочинства передбачав поетапне впровадження цифрових рішень з акцентом на доступність та зручність для користувачів. Хоча деякі провадження можуть здебільшого або навіть повністю проводитися за допомогою цифрових технологій, сьогодні електронне подання справ та електронний обмін документами є добровільним [26; 27].

Важливим сьогодні для України є досвід Німеччини, де недостатнє забезпечення апаратним і програмним забезпеченням, а також бюджетні обмеження й загальне уявлення про неспроможність державних інституцій реалізувати технологічні проєкти призвело до пошуку нових рішень та ухваленню нового закону про подальшу цифровізацію системи правосуддя (2024 рік). Цей закон передбачає впровадження правових коригувань у сфері електронних юридичних операцій та електронного управління файлами, зокрема: просування вже розвиненої цифровізації у всіх процесуальних правилах, зокрема шляхом гібридного управління файлами, електронної передачі сканованих копій заяв та декларацій, що подаються у письмовій формі, та у фіктивній формі для декларацій про наміри, що містяться в електронних документах, винятків із обов'язку передавати секретну інформацію в електронному вигляді та у кримінальних справах з великими файлами, спрощення подання кримінальних скарг, заміна вимог до письмової форми, аудіовізуальна участь у головному апеляційному слуханні, текстова форма для розрахунку гонорарів адвокатів, цифрове спілкування у сфері законодавства про неплатоспроможність та реструктуризацію, встановлення технічних стандартів у встановленому законом порядку, обмежене затвердження процедури ідентифікації ELSTER, роз'яснення законодавства про захист даних для електронних поштових скриньок [28].

Електронна система “Processo Civile Telematico”, запроваджена в Італії у 2015 році, призвела до повної оцифрування записів і документів, поданих кожною стороною в італійських цивільних судах. Водночас, ця система продемонструвала, що існує проблема фальсифікації або маніпуляції цифровими документами, фотографіями та відеозаписами, особливо

з огляду на стрімкий розвиток технологій штучного інтелекту. До того ж, використання інструментів цифрової криміналістики для пошуку, аналізу та класифікації інформації у базах даних електронних доказів несе ризик неправильного тлумачення через упередженість програмування або нездатність виявити відповідну інформацію [29].

Отже, аналіз розвитку електронного судочинства в Україні та вивчення зарубіжного досвіду переконливо демонструють, що цифрова трансформація системи правосуддя є одним із ключових інструментів подолання глибокої кризи довіри до судової влади. Україна вже зробила певні кроки у цьому напрямку, зокрема шляхом створення ЄСІТС, затвердження концептуальних та організаційних документів, а також запровадження функціонування окремих її підсистем. Водночас наявність численних викликів, як технічного, так і правового, організаційного та інституційного характеру, свідчить про фрагментарність, незавершеність і потребу в глибокому вдосконаленні цифрової модернізації судової системи України. У цьому контексті особливо цінним є досвід різних країн світу, який дозволяє виявити як ефективні інструменти, так і типові помилки цифровізації правосуддя.

Досвід Сінгапуру демонструє, наскільки ефективною може бути електронна система за умов цілісної стратегії, інтеграції всіх етапів процесу, державно-приватного партнерства та активної підтримки юридичної спільноти. Досвід Сінгапуру, Естонії й Литви показали, що уніфікація цифрових систем, прозорість і централізоване управління справами значно підвищують ефективність та довіру. Досвід Іспанії, Німеччини, Бразилії, Італії й Нідерландів продемонстрували, що під час впровадження електронного судочинства варто враховувати ймовірні технологічні, правові та фінансові ризики. Для України вкрай важливо впроваджувати електронне судочинство не лише як технологічну інновацію, а як складову глибокої, цілісної судової реформи. Такий підхід передбачає необхідність забезпечити правову визначеність процедур, стабільність і надійність технічної інфраструктури, а також дотримання високих стандартів етики, прозорості та цифрової безпеки. Лише за умов комплексної модернізації, що об'єднає технологічні рішення з нормативною та організаційною спроможністю, електронне правосуддя зможе стати ефективним механізмом підвищення довіри до судової системи та реалізації принципу верховенства права в Україні.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки: Указ Президента України від 11.06.2021 № 231/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/231/2021#Text>
2. Довіра до інститутів суспільства та політиків, електоральні орієнтації громадян України (липень – серпень 2021 р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/dovira-do-instytutiv-suspilstva-ta-politykiv-elektoralni-orientatsii-gromadian-ukrainy>
3. Оцінка громадянами ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політико-ідеологічні орієнтації громадян України в умовах російської агресії (вересень–жовтень 2022р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykoideologichni-orientatsii-gromadian-ukrainy-v-umovakh-rosiiskoi-agresii-veresen-zhovten-2022r>
4. Оцінка громадянами ситуації в країні. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів. Ставлення до проведення загальнонаціональних виборів в Україні до завершення війни (вересень 2023 р.) URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-stavlennia-do-provedennia-zagalnonatsionalnykh-vyboriv-v-ukraini-do-zavershennia-viiny-veresen-2023r>
5. Оцінка ситуації в країні та діяльності влади, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, віра в перемогу (вересень 2024р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-ta-di>

ialnosti-vlady-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diia-chiv-vira-v-peremogu-veresen-2024r

6. Оцінка ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, ставлення до виборів під час війни, віра в перемогу (лютий–березень 2025р.). URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diia-chiv-stavlennia-do-vyboriv-pid-chas-viiny-vira-v-peremogu-liutyiberezen-2025r>

7. Сердюк Л. Р. Організаційно-правові основи впровадження електронного судочинства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.10. Київ, 2017. 20 с.

8. Теремецький В.І та Дуліба Є. Особливості впровадження та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи як інструмента електронного правосуддя. *Форум права*. 2023. № 2. С. 130–143. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.10007341>

9. Георгієвський Ю. В. Пропозиції щодо правового забезпечення захисту інформації у Єдиній судовій інформаційно-телекомунікаційній системі. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 204–208. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-3/49>

10. Кузьменко О.В і Скляренко Г.В. Сучасний стан технічного забезпечення електронного правосуддя в Україні. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. С. 372–375. DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.67>

11. Дуліба Є.В., Зражевський О.В. Правові позиції Верховного суду в аспекті діджиталізації судочинства через призму Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи. *Право. ua*. 2024. № 3. С. 5–12. DOI: <https://doi.org/10.32782/LAW.UA.2024.3.1>

12. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів: Закон України від 03.10.2017 № 2147-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2147%D0%B0-19#n783>

13. Про погодження Концепції побудови Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: рішення Ради суддів України від 22.11.2019 № 97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0097414-19#Text>

14. Про затвердження плану заходів із забезпечення створення та функціонування Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: наказ Державної судової адміністрації України від 28 лютого 2020 року № 99. URL: https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/N_99_20

15. Про затвердження Положення про порядок функціонування окремих підсистем Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи: рішення Вищої ради правосуддя від 17.08.2021 № 1845/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1845910-21#Text>

16. Teremetskyi, V., Boiko, V., Malyshev, O., Seleznova, O., & Kelbia, S. Electronic judiciary in Ukraine: Problems of implementation and possible solutions. *Amazonia Investiga*, 2023. 12(68), 33–42. URL: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.68.08.3>

17. Government of Singapore. The Integrated Electronic Litigation System (eLitigation). URL: https://www.elitigation.sg/_layouts/IELS/HomePage/Pages/AboutElit.aspx

18. The SG Courts Mobile App. URL: <https://judiciary-epd.gitbook.io/sg-courts-mobile-app-user-guide>

19. E-toimik. URL: <https://etoimik.rik.ee/>

20. The Digitalisation of Courts in Lithuania. URL: <https://aastaraamat.riigikohus.ee/en/the-digitalisation-of-courts-in-lithuania/>

21. The Sede Judicial Electrónica. URL: <https://sedejudicial.justicia.es/>

22. Resolução Nº 185 de 18/12/2013/. URL: <https://atos.cnj.jus.br/atos/detalhar/1933>

23. Processo Judicial Eletrônico. Histórico. URL: <https://www.cnj.jus.br/programas-e-acoas/processo-judicial-eletronico-pje/historico/>

24. Processo Judicial Eletrônico. URL: <https://ww2.trt2.jus.br/servicos/acesso-online/processo-judicial-eletronico-pje>

25. CMS Expert Guide to Digital Litigation in The Netherlands. URL: <https://cms.law/en/int/expert-guides/cms-expert-guide-to-digital-litigation/netherlands?>
26. Rechtspraak. URL: <https://www.rechtspraak.nl/>
27. Gesetz zur weiteren Digitalisierung der Justiz. URL: <https://www.recht.bund.de/bgbl/1/2024/234/VO.html>
28. Processo Civile Telematico. URL: https://www.cortedicassazione.it/en/processo_civile_telematico.page

